

470

На основу члана 5. Закона о Влади Тузланског кантона ("Службене новине Тузланског кантона", бр. 17/00, 1/05, 11/06 и 13/11), а у вези са чланом 30. Закона о заштити зрака ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 33/03 и 4/10), на приједлог Министарства просторног уређења и заштите околице, Влада Тузланског кантона, на сједници одржаној 09.05.2012. године доноси

**План интервентних мјера
у случајевима изузетне
загађености зрака****I - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ**

1. Планом интервентних мјера у случајевима изузетне загађености зрака (у даљем тексту: План) утврђују се:
 - врсте ризика и опасности,
 - субјекти задужени за примјену Плана,
 - субјекти који учествују у примјени Плана,
 - услови за проглашавање епизода усљед повећања концентрација загађујућих материја,
 - мјере у епизодним ситуацијама за смањење повећаних концентрација загађујућих материја,
 - одговорност и овлашћења у вези са примјеном Плана.
2. План се односи на могуће посебне ситуације у којима су прекорачене граничне вриједности, вриједности прагова упозорења и прагова узбуне усљед испуштања загађујућих материја у околиш из индустријских и термоенергетских постројења, моторних возила и индивидуалних ложишта у домаћинствима, а које могу угрозити живот и здравље људи и имати значајнијег утицаја на квалитет околине. План се не односи на техничко-технолошке хаварије у индустрији, посебно хемијској, фармацеутској и петрохемијској, у саобраћају, као и других несрећа и катастрофа.
3. План се примјењује на подручју Тузланског кантона (у даљем тексту: Кантон).
4. У овом плану су у употреби појмови са следећим значењима:
 - Загађујућа материја – значи било која материја коју човјек директно или индиректно уноси у зрак и која вјероватно може имати штетан утицај на људско здравље и/или на околиш у цјелини, укључујући и непријатне мирисе,
 - Квалитет зрака – значи концентрацију загађујуће материје у зраку или њено таложњење на површину у току одређеног периода,
 - Мониторинг квалитета зрака – значи системско мјерење или процјењивање квалитета зрака према просторном и временском распореду,
 - Станица – је стационаран и/или мобилни објекат опремљен за мјерење/узимање узорака, обраду и пренос података и за запажање појава значајних за мониторинг квалитета зрака,
 - Гранична вриједност квалитета зрака – значи ниво одређен на основу научног знања с циљем избегавања, спречавања или смањивања штетних утицаја на људско здравље и/или околину у цјелини, овај ниво се мора достићи у одређеном раздобљу и касније не смије бити прекорачен,
 - Граница толеранције – значи постотак дозвољеног прекорачење граничне вриједности под прописаним условима,
 - Толерантна вриједност – значи граничну вриједност увећану за границу толеранције,

- Праг упозорења – значи ниво изнад којег постоји ризик по људско здравље усљед кратког излагања за изузетно осјетљиве дијелове становништва и о коме је потребно дати најновије информације,
- Праг узбуне – значи ниво изнад којег постоји ризик по људско здравље приликом кратког излагања и на којем ће бити предузети директни кораци,
- Епизода – је временски ограничено раздобље трајања повишених концентрација загађујућих материја ("епизода" је усвојени међународни термин за означавање посебних ситуација),
- Суспендована честица ПМ 2,5 – је фракција лебдећих честица која пролази кроз улаз узоркивача са 50% успјешности у одстрањивању честица аеродинамичког дијаметра 2,5 μm према референтној методи за узимање узорака прописана стандардом BAS EN 14907 и
- Азотни оксиди – су збир запреминских удјела азот монооксида и азот диоксида изражених у јединицама масене концентрације азот – диоксида (NO_2) у микрограмима по кубном метру ($\mu\text{g}/\text{m}^3$).

II – ВРСТЕ РИЗИКА И ОПАСНОСТИ

1. Ризици и опасности по здравље људи представљају концентрације загађујућих материја чије вриједности прелазе граничне вриједности, толерантне вриједности, вриједности прагова упозорења или вриједности прагова узбуне. Наведене концентрације представљају потенцијалну опасност за здравље људи, биљни и животињски свијет, материјална добра и због чега може доћи до посебних ситуација које изискују мјере за њихово превазилажење.
2. Повећање концентрација загађујућих материја је стање загађења атмосфере са једном или више загађујућом материјом у таквим количинама и карактеристикама, које након дужег или краћег излагања дјелују штетно на здравље људи, биљни и животињски свијет и материјална добра.
3. Загађујуће материје које се прате кантоналним Системом за праћење квалитета зрака (мониторинг) су: сумпордиоксид, азотдиоксид, угљенмоноксид, озон и суспендоване честице ПМ 2,5.
 - Сумпордиоксид настаје као посљедица сагоријевања, нарочито фосилних горива богатих садржајем сумпора, те у неким технолошким процесима. Штетно дјелује на организам човјека, нарочито на дисајни тракт. Изазива кашаљ, бронхитис, општу слабост, а у већим концентрацијама има токсично дејство.
 - Угљенмоноксид настаје усљед непотпуног сагоријевања фосилних горива у енергетским постројењима, моторним возилима, домаћинствима и при различитим индустријским процесима. Има јако штетно дејство на човјека, јак је крвни отров са великим афинитетом везивања на хемоглобин, што значајно смањује доток кисеоника у организам.
 - Азотни оксиди јављају се углавном у технолошким процесима и издувним пливовима моторних возила. Удисањем изазивају нелагодност, надражују дисајни тракт, изазивају кашаљ и убрзавају појаву умора.
 - Суспендоване честице настају углавном изгарањем горива моторних возила, индустријском

производњом. Доводе до надраживања слузнице дисајних органа и очију, промјена на кожи, крвном систему и сл.

- Приземни озон настаје као производ фотохемијских реакција азотних оксида и испарљивих органских материја при чему настајање озона зависи о концентрацијама ових загађујућих материја, омјеру тих концентрација као и сунчевој свјетлости. Озон може погоршати симптоме алергије, бронхитиса, астме и друге здравствене поремећаје.
4. Извори загађења зрака су: термоенергетска и енергетска постројења, индустрија, саобраћај, котловнице и индивидуална (кућна) ложишта.
 5. Дјеловање прекомјерних концентрација загађујућих материја на организам човјека може бити акутно и хронично.

Акутно дјеловање подразумијева излагање организма прекомјерним концентрацијама у краћем временском раздобљу тј. "епизодама".

Хронично дјеловање је излагање организма мањим концентрацијама загађујућих материја, али током дужег временског раздобља.

III – СУБЈЕКТИ ЗАДУЖЕНИ ЗА ПРИМЈЕНУ ПЛАНА

1. Субјекти задужени за примјену Плана су: Министарство просторног уређења и заштите околице (у даљем тексту: Министарство) и Кантонални штаб цивилне заштите (у даљем тексту: Кантонални штаб) у оквиру своје надлежности.
2. Одмах по испуњавању услова из тачке V плана, Министарство, у чијој је надлежности мониторинг квалитета зрака на подручју Кантона, проглашава епизоду приправности на основу добивених података из кантоналног Система за праћење квалитета зрака. Министарство ће редовно о квалитету зрака извјештавати Кантонални оперативни центар цивилне заштите а посебно о испуњавању услова из тачке V овог плана, у случајевима епизоде упозорења или узбуне.
3. Кантонални штаб даје приједлог Влади Тузланског кантона (у даљем тексту: Влада Кантона) за проглашавање епизоде упозорења и узбуне.

IV – СУБЈЕКТИ КОЈИ УЧЕСТВУЈУ У ПРИМЈЕНИ ПЛАНА

1. Субјекти који учествују у примјени Плана су:
 - а) Правна и физичка лица која имају извор емисија загађујућих материја, и то:
 - Привредна друштва која управљају термоенергетским и енергетским постројењима,
 - Привредна друштва која управљају индустријским постројењима,
 - Привредна друштва за производњу и дистрибуцију топлотне енергије,
 - Привредна друштва која се баве пружањем услуга транспорта и превоза путника,
 - Власници котловница без обзира на дјелатност и
 - Власници моторних возила.
 - б) Правна и физичка лица која се баве пословима пријема и преноса информација, позивања грађана и узбуњивања и пословима заштите и спашавања људи и материјалних добара, и то:
 - Електронски и писани медији,
 - Цивилна заштита,

- Хитна медицинска помоћ,
- Комунална привредна друштва,
- Остале надлежне институције (зависно од потребе).

V – ЕПИЗОДЕ ПОВЕЋАНИХ КОНЦЕНТРАЦИЈА ЗАГАЂУЈУЋИХ МАТЕРИЈА И УСЛОВИ ЗА ПРОГЛАШЕЊЕ ЕПИЗОДА

1. Епизоде повећаних концентрација загађујућих материја на подручју Кантона су:

- A. ПРИПРАВНОСТ,
B. УПОЗОРЕЊЕ И
Ц. УЗБУНА.**

2. Епизоде се проглашавају на основу утврђеног квалитета зрака, односно поређењем добивених података из кантоналног Система за праћење квалитета зрака са граничним вриједностима и вриједностима прагова упозорења и прагова узбуне из Правилника о начину вршења мониторинга квалитета зрака и дефинисању врста загађујућих материја, граничних вриједности и других стандарда квалитета зрака ("Службене новине Федерације БиХ", број: 1/12), (у даљем тексту: Правилник).

3. За случај да се проглашавају епизоде повећаних концентрација загађујућих материја на подручју Кантона, проглашење се објављује у електронским и писаним медијима, у временском трајању који зависи од времена трајања епизоде.

A. ЕПИЗОДА ПРИПРАВНОСТИ

Уколико су измјерене концентрације најмање једне загађујуће материје прелазиле вриједности за епизоду приправности наведене у Таблици 1., на најмање три мјерне станице на подручју општине Тузла у времену од два претходна дана са најмање 3 измјерене узастопне сатне вриједности у току једног дана или на мобилној станици (која је лоцирана на подручју неке општине), у времену од три претходна дана са најмање 3 измјерене узастопне сатне вриједности у току једног дана, и при томе се и даље очекује наставак стабилне временске ситуације у наредних 48 сати која погодује појачању загађења, проглашава се епизода приправности.

B. ЕПИЗОДА УПОЗОРЕЊА

Уколико су измјерене концентрације једне загађујуће материје прелазиле вриједности прагова упозорења из Правилника (Таблица 1.), на најмање три мјерне станице на подручју општине Тузла у времену од претходна два дана са најмање 3 узастопне измјерене сатне вриједности у току једног дана или на мобилној станици (која је лоцирана на подручју неке општине), у времену од претходна три дана са најмање 3 узастопне измјерене сатне вриједности у току једног дана, и при томе се и даље очекује наставак стабилне временске ситуације у наредних 48 сати која погодује појачању загађења, проглашава се епизода упозорења.

Ц. ЕПИЗОДА УЗБУНЕ

Уколико су измјерене концентрације најмање једне загађујуће материје прелазиле вриједности прагова узбуне из Правилника (Таблица 1.), на најмање три мјерне станице на подручју општине Тузла у времену од претходна два дана са најмање 3 узастопне измјерене сатне вриједности у току једног дана или на мобилној станици која је лоцирана на подручју неке општине), у времену од претходна три дана са најмање 3 узастопне измјерене сатне вриједности у току једног дана, и при томе се и даље очекује наставак стабилне временске ситуације у наредних 48 сати која погодује појачању загађења, проглашава се епизода узбуне.

4. Прогнозирање временске ситуације мора бити засновано на званичним подацима Федералног хидрометеоролошког завода.

Таблица 1: Утврђене вриједности квалитета зрака за епизодне ситуације

Загађујућа материја	Утврђене 1h вриједности ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)		
	за епизоду приправности	за епизоду упозорења	за епизоду узбуне
Сумпордиоксид (SO_2)	350	-	500
Азотдиоксид (NO_2)	200	-	400
Озон (O_3)	-	180	240

Напомена: Недостајуће вриједности у табlici 1 нису прописане Федералним Правилником

VI – МЈЕРЕ У ЕПИЗОДНИМ СИТУАЦИЈАМА ЗА СМАЊЕЊЕ ПОВЕЋАНИХ КОНЦЕНТРАЦИЈА ЗАГАЂУЈУЋИХ МАТЕРИЈА

1. У случају проглашења епизоде приправности предузимају се следеће мјере:

- Упозорење ризичним групама становништва за смањење кретања и
- Апели власницима за смањење коришћења моторних возила.

2. У случају проглашења епизоде упозорења и узбуне, могу се предузети следеће мјере:

- обезбјеђивање додатних мјерења мобилном мјерном станицом за мјерење квалитета зрака, на критичним локацијама,
- упозоравање ризичних група становништва за смањење кретања,
- ограничење кретања моторних возила на одређеном простору и привремено ограничење употребе моторних возила, изузев возила полиције, јавног градског превоза, возила хитних интервенција (возила хитне помоћи и ватрогасна возила), возила са дипломатским таблицама, возила министарства одбране и осталих возила са одобрењем,
- смањење потрошње горива за загријавање просторија уз смањење температуре у просторима који се загријавају и
- смањење производње и замјена погонских горива код индустријских и других објеката која у технолошком процесу користе чврста горива и тежа лож-уља.

3. О примјени мјера из тачке 2. овог Плана одлуку доноси Влада Кантона на приједлог Кантоналног штаба.

VII – ПРЕСТАНАК ЕПИЗОДА

Ако се у току трајања проглашене епизоде: успостави трендопадања концентрација загађујућих материја у претходна 24 сата, на основу резултата са мјерних станица или званична метеоролошка служба прогнозира престанак или слабљење дефинисане стабилне метеоролошке ситуације у наредна 24 сата, проглашава се престанак епизоде или промјена стања епизоде.

VIII – ПРЕЛАЗНЕ ОДРЕДБЕ

1. Министарство ће донијети упутство о начину обраде и начину информисања јавности о подацима из

кантоналног Система за праћење квалитета зрака, уз сагласност Владе Кантона.

2. Примјеном овог плана престаје да важи План интервентних мјера у случајевима прекомјерног загађивања зрака ("Службене новине Тузланског кантона", број: 9/05).

3. Овај план ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Тузланског кантона".

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ПРЕМИЈЕР КАНТОНА
Федерација Босне и Херцеговине
ТУЗЛАНСКИ КАНТОН Сеад Чаушевић, с.р.
В Л А Д А
Број: 02/1-23-7040/12
Тузла, 09.05.2012. године